

Проект

«ГРОМАДЯНИН І ДЕРЖАВА: РОЗВИТОК ПАРТНЕРСТВА ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО УРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ»

РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ ПРЕДСТАВНИКІВ ОРГАНІВ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ ТА НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ДОНЕЦЬКІЙ І ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТЯХ

Базова оцінка

Лабораторія законодавчих ініціатив провела опитування представників органів місцевого самоврядування, місцевих виконавчих органів і неурядових організацій Донецької й Луганської областей щодо можливостей та перспектив налагодження ефективної співпраці між місцевою владою та громадськістю. Опитування здійснювалося в межах проекту «ГРОМАДЯНИН ТА ДЕРЖАВА: РОЗВИТОК ПАРТНЕРСТВА ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО УРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ», який реалізує Британська Рада в Україні у партнерстві з Лабораторією законодавчих ініціатив та Асоціацією «Соціально-Економічні Стратегії та Партнерства» за підтримки Європейського Союзу. Мета проекту – забезпечення прозорості та вдосконалення місцевого самоврядування в Україні шляхом оптимізації процедур на місцевому і регіональному рівні, а також залучення громад до управлінського процесу.

В межах дослідження було опитано 24 представники місцевої влади Донеччини та Луганщини та стільки ж представників громадських організацій регіону. Опитування виявило готовність й потенціал для налагодження взаємовигідної співпраці між обома групами. Разом з тим, були виявлені й ряд проблем, серед яких найбільш явними стали недостатня поінформованість місцевої влади регіону про діяльність громадських організацій, а також кадрові проблеми останніх.

Серед сильних сторін існуючої на сьогодні співпраці місцевої влади та громадськості представники східноукраїнських неурядових організацій (далі – НУО) виділили активне залучення громадських організацій до роботи місцевих органів влади та їх вміння ефективно працювати зі ЗМІ. Слабкими сторонами такої співпраці були визначені низький потенціал мереженої співпраці НУО, а також відсутність співпраці між центральними та регіональними громадськими організаціями й неспроможність НУО організувати ефективну адвокасі або лобістську кампанію. Такі результати говорять про існування в громадському секторі регіону потенціалу для нарощування обсягів та підвищення ефективності співпраці по лінії «НУО-влада», й, разом з тим, засвідчують наявність організаційних та координаційних проблем у роботі громадських неурядових організацій Донецької та Луганської областей.

В той же час, представники органів місцевої влади не змогли однозначно визначитися з сильними сторонами наявної співпраці між регіональною владою та НУО. Фактори, які одна частина опитаних визначила як реально діючі (це «готовність місцевих органів влади співпрацювати з НУО» й «незаангажованість місцевої влади - прагнення працювати на місцевий розвиток, а не на власний інтерес»), інша частина респондентів одночасно назвала слабкими сторонами співпраці влади та громадськості (в сукупності з відсутністю у представників місцевої влади та НУО навичок ефективної роботи зі ЗМІ й відсутністю мережених проектів, які б потребували

співпраці місцевих НУО та влади). Це свідчить про те, що наразі у місцевій владі регіону *немає системного бачення щодо реального стану справ в сфері співпраці з громадськістю.*

Серед форм **діяльності місцевої влади, до яких порівняно активно та ефективно залучена громадськість,** і представники місцевої влади, і представники НУО виділили такі: **обговорення стратегічних перспектив місцевого розвитку (вироблення політики); розробка цільових місцевих програм; створення громадських рад і співпраця влади з ними.**

Показово, що **найбільш важливим для підвищення ефективності діяльності НУО в Україні представники громадських організацій вважають ефективне партнерство саме з органами місцевого самоврядування** – про це свідчать відповіді 92% опитаних громадських активістів (називати можна було кілька органів влади). На другому місці опинилися місцеві органи виконавчої влади (43%), далі, зі значним відривом – Кабінет Міністрів (4%) та Верховна Рада України (4%). Результати говорять про *бажання місцевих громадських організацій налагоджувати співпрацю, перш за все, в межах власних громад.*

Як загрози та перешкоди ефективній роботі НУО в Україні і представники громадських організацій, і представники місцевої влади визначили **неналежне законодавство й відсутність необхідного матеріального та технічного забезпечення НУО.** Характерно, що третім негативним фактором в даному контексті обидві групи респондентів назвали **низький фаховий рівень представників неурядових організацій.** Такі дані свідчать про існування не лише *системних проблем громадського сектору на загальнодержавному рівні, а й труднощів підготовки кадрів для конкретних регіональних громадських організацій.* Разом з тим, визнання останньої проблеми (з якою погодилося понад 50% опитаних респондентів від НУО), очевидно, можна розцінювати як **бажання і готовність громадського сектору підвищувати власний фаховий рівень.**

Серед каналів, які використовували для отримання відомостей про діяльність місцевої влади, громадські активісти Донеччини й Луганщини виділили **повідомлення у ЗМІ, безпосередні особисті контакти з представниками місцевої влади та веб-сайти органів влади.** В свою чергу, представники органів місцевого самоврядування та місцевих державних адміністрацій також назвали безпосередні особисті контакти з представниками неурядових організацій і новини в мас-медіа як джерела інформації про роботу НУО.

Найбільш важливими етапами вирішення певної проблеми політики в контексті співпраці громадськості та влади представники НУО назвали впровадження оптимального варіанту вирішення проблеми (консультаційна та експертна підтримка, апробація та пілотування, інформування) та **моніторинг і оцінку результатів** відповідного рішення; з точки зору **представників влади,** такими етапами є **вироблення варіантів вирішення проблеми** (збір доказів, аналіз різних альтернатив, вироблення моделей співпраці, оцінка ризиків) та, знову таки, **впровадження оптимального варіанту вирішення проблеми** (консультаційна та експертна підтримка, апробація та пілотування, інформування). Тож обидві сторони декларують *готовність налагоджувати партнерство під час безпосередньої реалізації політичних рішень.*

На питання «Проаналізуйте, яких навичок бракує представникам місцевої влади в регіонах для ефективної співпраці з НУО для місцевого розвитку?» представники громадських організацій та представники влади відповіли майже однаково: **«вміння виробляти рішення/пропозиції, які б сприяли узгодженню різних, інколи – суперечливих, інтересів (індивідуальних, групових, корпоративних тощо)»** та **«вміння забезпечити ефективне консультування з громадськістю, а також організувати обговорення між владою та громадськістю».** Однак місцеві політики серед **недоліків у навичках НУО** ще відзначили **труднощі із вмінням збирати різнопланову та повну інформацію щодо певного питання (навички ефективного збору інформації) та вмінням готувати належну експертизу по певному питанню.** Значною мірою дані результати корелюють з твердженнями респондентів про низький фаховий рівень представників неурядових організацій.

Серед етапів політичного циклу, на яких представникам місцевої влади бракує навичок найбільше, **громадські активісти виділили організацію пілотування певного рішення проблеми (пілотних проектів) й навчання та підтримку персоналу, відповідального за впровадження певного рішення.** В цьому ж контексті, **представники місцевої влади назвали оцінку ризиків та їх попередження, а також організацію пілотування певного рішення проблеми (пілотних проектів).**

За оцінками громадських організацій, регіональні НУО активно співпрацюють між собою з метою лобювання спільних питань; користуються довірою населення, а також дотримуються високих етичних стандартів у роботі; ефективно реалізують адвокасі-кампанії та є хорошими лобістами; здійснюють ефективний моніторинг діяльності місцевої влади, вчасно даючи оцінку актуальним проблемним питанням. Водночас, ними був низько оцінений власний рівень обізнаності щодо політики місцевої влади, яка стосується профільної для них сфери діяльності, а також щодо того, на кого в органах місцевої влади треба вплинути, аби пролобіювати певне питання. Разом з тим, з точки зору **місцевих політиків, представники органів місцевої влади вміють вдало визначити коло НУО для співпраці і є професіоналами з аналізу політики, а також активно використовують ці свої навички у роботі.** Низько оцінили представники місцевої влади ефективність реалізації громадськими організаціями адвокасі-кампаній та їх якості як лобістів, власну обізнаність щодо каналів отримання інформації про роботу НУО, а також рівень використання органами місцевої влади у своїй роботі звітів та матеріалів підготовлених неурядовими організаціями. Такі оцінки представників влади свідчать про певний *розрив, який існує між громадськими організаціями та громадами, з одного боку, та органами місцевої влади, з іншої.* Крім того, слід відзначити недостатню обізнаність місцевої влади про роботу НУО, що є логічним наслідком попередньої тези.

На думку опитаних **громадських активістів, найбільше потребують ефективної співпраці влади та громадськості** такі сфери як **соціальний захист, розвиток інфраструктури на місцях, правозахисна діяльність та освіта.** А з точки зору **представників влади** такими сферами мають стати аналогічно **соціальний захист й розвиток інфраструктури на місцях, а також екологія й боротьба з корупцією.** Таким чином, *можна говорити про певне спільне бачення на місцях.* Вартим уваги також є факт *визнання необхідності співпраці між громадськими організаціями та владою в сфері боротьби з корупцією, що визнали 38% опитаних представників органів місцевого самоврядування та місцевих державних адміністрацій.*

Від активізації НУО та місцевої влади в Україні **представники громадських організацій (як, до речі, й місцеві політики), перш за все, сподіваються отримати підвищення рівня довіри населення до органів місцевої влади** – це головне очікування обох груп. Окрім цього, **НУО очікують підвищення рівня довіри населення до громадянського суспільства та підвищення якості актів органів місцевої влади.** Представники **влади, в свою чергу, від інтенсифікації співпраці сподіваються на підвищення ефективності використання ресурсів регіону та розвиток кадрового потенціалу громадянського суспільства** (що, як вже зазначалося, наразі є усвідомленою проблемою в громадському секторі регіону).

Нарешті, в контексті **готовності до змін і опитані представники НУО, і представники влади на місцях засвідчили актуальність потреби пошуку нових форм взаємовигідної співпраці.** Крім того, на думку обох груп респондентів, **і громадські організації регіону, і місцева влада мають розуміння того, якою має бути така співпраця, для того, щоб отримати необхідний результат та налагодити ефективне партнерство.** Такі результати засвідчують потенціал для розвитку співпраці НУО та місцевої влади, й, більше того, *говорять про готовність обох сторін рухатися в бік її активізації.*